

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
Cabinet Procuror General

Nr. 1415/C/1779/III-5/2014

27 ianuarie 2016

Către,

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În conformitate cu prevederile art. 514 din Codul de procedură civilă, formulez prezentul

RECURS ÎN INTERESUL LEGII

În practica judiciară s-a constatat că nu există un punct de vedere unitar cu privire la problema de drept privind *„interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 62 din Legea nr. 275/2006 actual art. 87 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal în ceea ce privește posibilitatea înființării popririi asupra veniturilor realizate ca urmare a muncii prestate de persoanele aflate în executarea unor pedepse privative de libertate pentru executarea unor creanțe fiscale, altele decât despăgubirile civile, la care au fost obligate prin hotărârile de condamnare”*.

În considerarea sesizării Ministrului Justiției, transmisă prin adresa nr. 112.972/2012 din 16 mai 2014, în vederea formulării unui

recurs în interesul legii, verificând practica judiciară, anexată și din oficiu, în problema de drept, am constatat că instanțele au pronunțat soluții divergente, astfel:

I. Unele instanțe au admis cererile de menținere a popririi formulate de administrațiile financiare și au dispus menținerea popririi, apreciind că poate face obiectul executării silită o cotă procentuală de 1/3 din veniturile realizate de debitor, procent ce se calculează în raport de cota de 40% din veniturile nete încasate de acesta, legiuitorul înțelegând ca pentru diferența de 60% să stabilească o altă destinație a acestor venituri direcționându-le terțului poprit.

S-a argumentat de unele instanțe că, în mod greșit s-a apreciat că sumele restante provenite din cheltuieli de judecată și amenzi, pentru care s-a început executarea silită, nu reprezintă despăgubiri civile pentru a putea fi urmărite, returnând adresa de înființare a popririi. Această apărare este contrazisă de dispozițiile legale privind înființarea popririi.

Prevederile legale – art. 62 alin. (2) din Legea nr. 275/2006 instituie doar o limită, aceea de 50% din veniturile ce-i revin persoanei condamnate potrivit art. 62 alin. (1) lit. a) și care ar putea fi utilizată pentru repararea prejudiciului cauzat părții civile, interpretare în sprijinul căreia sunt și dispozițiile art. 63 din aceeași lege.

O altă argumentare a fost aceea că, dacă veniturile persoanei care execută o pedeapsă privativă de libertate nu sunt utilizate pentru repararea unui prejudiciu și nici pentru repararea vreunei pagube cauzate la locul de muncă, nu există temeiuri pentru a nu putea fi utilizate pentru îndeplinirea altor obligații, mai ales că mijloacele de existență (cazare, hrană) sunt asigurate.

II. Alte instanțe de judecată au respins cererile formulate de administrațiile financiare de menținere a popririi asupra sumelor de bani pe care terții popriți – penitenciarele le datorau debitorilor aflați în executarea unor pedepse privative de libertate, pentru recuperarea debitelor reprezentând cheltuieli judiciare, altele decât despăgubirile civile datorate părților civile.

S-a reținut că nu sunt îndeplinite condițiile pentru menținerea popririi, având în vedere dispozițiile art. 61 și art. 62 din Legea nr. 275/2006, în prezent abrogată, precum și dispozițiile art. 86 și

art. 87 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal potrivit cărora veniturile realizate de persoanele condamnate pentru munca prestată nu constituie venituri salariale. În această situație aceste venituri nu pot fi urmărite și executate silit.

Art. 452 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, reținut de prima instanță, se referă la sumele de bani ce pot fi supuse executării silite prin poprire respectiv cele care au o afectare specială.

Legea nr. 275/2006 (legea executării pedepselor), în art. 49 alin. (4) se referă la o situație specială și anume la sumele de bani cuvenite persoanelor aflate în executarea pedepselor privative de libertate pentru munca prestată care pot fi folosite pentru exercitarea dreptului de petiționare, dreptului la corespondență, convorbiri telefonice, examinări medicale, cumpărarea de bunuri, sprijinirea familiei, repararea pagubelor aduse bunurilor puse la dispoziție de penitenciar.

Chiar dacă s-a argumentat posibilitatea popririi acestor sume de bani prin faptul că legiuitorul nu limitează *expresis verbis* scopurile în care pot fi folosite, de instanță s-a considerat că legea limitează clar destinațiile acestor sume de bani deoarece, în caz contrar ar fi fost folosită sintagma – precum și în alte scopuri – sau mai precis, în sensul menționării expres a achitării amenzilor penale sau a cheltuielilor judiciare la care a fost obligat inculpatul către stat.

Art. 62 alin. (2) din aceeași lege dispune în sensul ca 50% din sumele prevăzute la alin. (1) lit. a, se utilizează pentru repararea prejudiciului cauzat părții civile.

Prin urmare, diferența este folosită în scopul prevăzut de art. 49 alin. (4) din Legea nr. 275/2006, care este o lege specială în raport cu dispozițiile Codului de procedură civilă și Codul de procedură fiscală ce constituie cadrul legal general de reglementare a recuperării creanțelor prin executarea silită.

Aceste sume de bani nu se încadrează în dispozițiile art. 149 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003, nefiind venituri obținute în urma încheierii contractului de muncă.

Apreciem prima opinie ca fiind în spiritul și litera legii, pentru următoarele considerente.

Criterii jurisprudențiale

Curtea Supremă, Secțiile Unite, în decizia nr. 4 din 21 septembrie 1998 a statuat că poprirea poate fi validată chiar și în cazul în care debitorul nu are disponibil bănesc în contul deschis la terțul poprit, executarea popririi urmând să aibă loc în măsura alimentării contului¹. Chiar dacă această decizie viza instituțiile bancare apreciem că prin cele statuate își găsește aplicabilitatea și în cazul în care terțul poprit este administrația penitenciarului.

Având în vedere dispozițiile art. 1718 din Codul civil care prevedeau că „*oricine este obligat personal este ținut de a îndeplini îndatoririle sale cu toate bunurile mobile și imobile prezente și viitoare*”, în conformitate cu acest principiu Curtea a reținut că: *pentru ca o poprire să producă efecte față de terțul poprit, prin art. 452 din Codul de procedură civilă se cere ca, în momentul înființării popririi, terțul poprit să fie dator față de debitorul creditorului urmăritor.*

Or, prin sume datorate de terțul poprit trebuie înțelese nu numai sumele exigibile în momentul înființării popririi, ci și acele ce se vor datora, cum sunt sumele care fac obiectul unei datorii existente în momentul înființării popririi, dar care va deveni exigibilă ulterior, precum și sumele făcând obiectul unei datorii ce se va naște după data înființării popririi dar care să provină dintr-un raport juridic existent la acea dată între terțul poprit și creditorul debitorului urmăritor.

Caracterul mixt de procedură de urmărire silită și de act de conservare pe care îl are poprirea impune validarea ei și pentru sumele ce se vor datora în viitor...

Această condiționare, însă nu poate opri validarea popririi în cazul în care, la un moment dat debitorul poprit nu are disponibil bănesc în contul deschis la terțul poprit, cât timp executarea popririi poate să aibă loc pe măsura completării contului cu noi sume de bani.

În cazul persoanei condamnate care obține venituri periodice din munca prestată, în baza unui contract de prestări servicii, având în vedere decizia anterior menționată reținem că o condiție ar fi aceea a existenței unui contract între persoana condamnată și administrația penitenciarului, la momentul solicitării înființării popririi de către Administrația Financiară sau existența unor sume de bani provenite dintr-un astfel de contract, cu titlu de disponibil bănesc, în

¹ Publicată în Jurisprudența instanței supreme în unificarea practicii judiciare (1956 – 2009) – în materie civilă, Ed.a II-a, îngrijită de L. Lefterache, I. Nedelcu, F. Vasile și publicată la Ed. Universul Juridic București 2009, p.259 - 260.

fișa contabilă a persoanei condamnate, chiar dacă aceasta, din diferite motive nu mai prestează munca remunerată.

Mai reținem că între debitorul și terțul poprit trebuie să existe un contract, în baza căruia cel din urmă datorează sume de bani iar aceste sume de bani datorate, pentru viitor, să presupună o exigibilitate ulterioară momentului înființării popririi.

Din această perspectivă apreciem că cota din suma de bani cuvenită persoanei condamnate pentru munca prestată poate face obiectul popririi.

O astfel de abordare respectă pe deplin toate drepturile și libertățile persoanelor condamnate inclusiv, dreptul de proprietate privată, drept analizat în materia executării silite inclusiv de Curtea Constituțională care a reținut că finalitatea prevederilor art. 44 alin. (1) teza a II-a din Constituție, potrivit cărora conținutul și limitele dreptului de proprietate sunt stabilite prin lege, *constă în asigurarea realizării dreptului de proprietate ca drept subiectiv fundamental, într-o dimensiune rezonabilă de natură să asigure respectarea drepturilor și intereselor legitime ale altor subiecte de drept cărora statul este ținut, în egală măsură să le acorde ocrotire.*

În condițiile în care participarea la circuitul civil, componentă esențială a vieții sociale, cu corolarul său – dobândirea de drepturi și asumarea de obligații – constituie însăși rațiunea de a fi a oricărui subiect de drept Curtea a apreciat că ar fi fost un nonsens ca din acest circuit să fie exclus dreptul de proprietate... a accepta un atare punct de vedere ar însemna a institui o clauză de nărăspundere pentru titularul obligației asumate (debitor), pus astfel la adăpost împotriva valorificării silite a creanței de către creditorul său. Realizarea dreptului acestuia din urmă ar deveni dependentă exclusiv de bunul plac al debitorului, ceea ce ar afecta esențial securitatea circuitului civil”².

În jurisprudența sa Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că în cazul executării silite a unei sentințe sau decizii, ale oricărei jurisdicții, executarea trebuie să fie considerată ca făcând parte integrantă din proces în sensul art. 6 paragraful 1 din Convenție, omisiunea de executare angajând responsabilitatea statului, actele sau omisiunile administrației neputând avea drept consecință nici

² A se vedea considerentele deciziei nr.474 pronunțată de Curtea Constituțională la data de 22 septembrie 2005 și publicată în Monitorul Oficial nr.990 din 8 noiembrie 2005.

împiedicarea, nici, cu atât mai puțin repunerea în discuție a fondului deciziei³.

De aici rezultă că autoritățile potențial responsabile trebuie să ia măsurile adecvate și suficiente pentru a asista creditorul, chiar dacă acesta este statul, în recuperarea efectivă a prejudiciului cauzat, deoarece protejarea drepturilor creditorului ar deveni teoretică sau iluzorie și nu concretă și efectivă.

*

Respectând aceste obiective, în materia executării silite, vom analiza următoarele:

Raportul dintre persoana condamnată și administrația penitenciarului cu privire la sumele de bani cuvenite pentru munca prestată, astfel cum rezultă din actele normative.

Legea nr. 275/2006, art. 57 – 63, prevedea că munca prestată de persoana condamnată este remunerată, cu anumite excepții, fiind realizată în regim de prestări servicii iar repartizarea veniturilor, după încasarea lor de către penitenciar se face conform prevederilor art. 62. Aceste dispoziții legale se completau cu cele din art. 49 în sensul că totalitatea sumelor de bani aparținând persoanei condamnate sunt contabilizate în fișa contabilă nominală iar în cazul cotelor conform alin. (4) se stipulează că aceste cote provenite *„din sumele de bani cuvenite persoanelor aflate în executarea pedepselor privative de libertate pentru munca prestată, sumele primite de la persoane fizice sau juridice și sumele aflate asupra lor la primirea în penitenciar pot fi folosite pentru exercitarea dreptului de petiționare, a dreptului la corespondență și a dreptului la convorbiri telefonice, pentru efectuarea examenului medical prevăzut în art. 51 alin. (4), pentru cumpărarea de bunuri, sprijinirea familiei sau alte asemenea scopuri, pentru repararea pagubelor cauzate bunurilor puse la dispoziție de administrația penitenciarului și pentru plata transportului până la domiciliu la punerea în libertate”*.

Aceste dispoziții au fost preluate de Legea nr. 254/2013, în art. 70, 83 – 88, conform prevederilor art.188 din Legea nr. 254/2013, noua lege de executare a pedepselor, care conțin dispoziții tranzitorii

³ A se vedea comentariul de la cauza Teodor și Constantinescu împotriva României, Hotărârea Secției a III-a din 2 martie 2010 în Executarea Silită - Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în cauzele împotriva României, Ed. Universitară, București, 2015, pag. 530 – 534.

până la intrarea în vigoare a actelor normative subsecvente, emise în executarea acestora se vor aplica prevederile actelor normative existente, în măsura în care nu contravin acestora de unde deducem că prevederile Legii nr. 254/2013 se completează cu dispozițiile art. 55 – 56, 164 – 173 din Hotărârea Guvernului nr. 1897/2006 privind regulamentul de aplicare a Legii nr. 275/2006⁴.

Alt act normativ incident este Ordinul Ministrului Justiției nr. 2055/C din 8 august 2007 pentru aprobarea Normelor metodologice privind primirea, păstrarea și restituirea bunurilor, obiectelor de valoare și valorilor proprietate personală ale persoanelor private de libertate, ordin care în Anexa 1, art. 1 definește *valorile proprietate personală ca fiind inclusiv sumele de bani în lei sau valută alături de instrumente de valoare, CEC-uri, carduri, acțiuni, obligațiuni, recipise, etc.* iar în art.3 prevede că evidența acestora este ținută de compartimentul financiar.

De asemenea cu privire la sumele de bani cuvenite și folosite de persoana condamnată observăm că gestionarea acestora se face de către penitenciar prin întocmirea fișei contabile nominale, consemnându-se disponibilul bănesc, după încunoștințarea persoanei despre primirea acestora sub semnătură dată de borderoul de încasare, într-un cont de „*disponibil pentru sume de mandat și sume în depozit*”. Administrația Penitenciarului are obligația de a verifica lunar concordanța dintre soldurile fișei contabile nominale cu soldul de cont centralizatoare „creditori”.

Rezultă că documentele de evidență în care se reflectă mișcarea bunurilor, obiectelor de valoare și valorilor, valori ce includ și sumele de bani cuvenite pentru munca prestată, sunt fișele contabile nominale, borderoul de încasare și bonul de primire.

În raport de dispozițiile legale menționate putem reține că sumele de bani cuvenite persoanelor aflate în executarea pedepselor privative de libertate pentru munca prestată, alături de alte sume primite sau de sumele aflate asupra lor, în momentul încarcerării sunt incluse de legiuitor în noțiunea de valori, indiferent de modul în care

⁴ Proiectul Regulamentului de aplicare a Legii nr.254/2013 este publicat pe site-ul Ministerului Justiției, dar până în prezent nu a fost aprobat de către Guvern.

sunt gestionate/subgestionate⁵ de administrația penitenciarului, sunt proprietatea personală a acestora⁶.

Din coroborarea tuturor dispozițiilor legale rezultă că sumele de bani cuvenite persoanelor condamnate pentru munca prestată, în cota stabilită de legiuitor, sunt proprietatea personală a acestora, chiar dacă sunt gestionate de administrația penitenciarului. Aceste sume de bani sunt la dispoziția persoanei condamnate fie în timpul executării pedepsei fie în momentul liberării.

Suma de bani cuvenită persoanei condamnate pentru munca prestată în procent de 60% nu aparține persoanei, deoarece constituie venituri proprii ale Administrației Naționale a Penitenciarelor care se încasează, contabilizează și utilizează potrivit dispozițiilor legale privind finanțele publice.

Creanțele persoanelor fizice care au obținut prin hotărâri judecătorești pronunțate împotriva persoanei condamnate, dreptul la despăgubiri civile și creanțele persoanelor juridice, instituțiilor publice care dețin titluri executorii ca urmare a sancționării contravenționale sau penale sub forma amenzii a condamnatului, a dispunerii confiscării sau a obligării la plata cheltuielilor judiciare.

Codul civil de la 1864, începând cu art. 1718, reglementa privilegiile și ipotecile⁷. În cazul creditorilor reținem că privilegiile sunt preferințe acordate de lege în considerarea calității lor, în scopul recuperării prioritare a creanțelor.

În cazul persoanei care a solicitat și primit despăgubiri civile legea executării pedepselor privative de libertate, respectiv art. 62 din Legea nr. 275/2006, în prezent art. 87 din Legea nr. 254/2013 stabilește că o cotă de 50% din procentul prevăzut în alin. (1) lit. a) se utilizează pentru repararea acestuia.

⁵ Art. 1 pct. 6 Anexa I la normele metodologice din Ordinul nr. 2055/C din 8 august 2007, prevede că: „Pentru bunurile și valorile proprietate personală ale persoanelor private de libertate se constituie și se organizează subgestiune în cadrul gestiunilor”.

⁶ Art. 19 din Anexa 1 - Norme metodologice PRIMIREA, PĂSTRAREA ȘI RESTITUIREA bunurilor obiectelor de valoare și valorilor, proprietate personală, ale persoanelor private de libertate din Ordinul Ministerului Justiției nr. 2055/C din 8 august 2007 publicat în Monitorul oficial nr.617 din 6 septembrie 2007, prevede că „Sumele bănești aflate asupra persoanelor private de libertate în momentul primirii la locul de deținere, cele realizate prin muncă, precum și cele sosite pe numele acestora se utilizează de către acestea, potrivit legii”.

⁷ În prezent Noul Cod civil, cu modificări, reglementează privilegiile și garanțiile reale începând cu art.2323

În cazul creanțelor statului sau unităților administrativ teritoriale, prin raportare la prevederile art. 1725 din Codul civil de la 1864 sau la prevederile art. 2328 este recunoscut un tip de preferință specială, sursa acesteia fiind legea specială.

Rezultă astfel că atât creanța persoanei prejudiciate cât și creanța bugetară sunt creanțe privilegiate.

Creanța persoanei prejudiciate, reprezentând despăgubirea civilă în favoarea sa, poate fi recuperată prin înființarea popririi asupra sumei de bani cuvenite persoanei condamnate pentru munca depusă și remunerată.

În cazul creanței datorate bugetului de stat executarea silită prin poprire vizează *„orice sume de bani urmăribile reprezentând venituri și disponibilități bănești.... deținute și/sau datorate, cu orice titlu debitorului de către terțe persoane”* iar dacă sumele *„reprezintă venituri bănești ale debitorului persoană fizică, realizate ca angajat.... sunt supuse urmării numai în condițiile prevăzute de Codul de procedură civilă”*⁸

Cu privire la sumele ce urmau a fi recuperate de administrațiile financiare, din jurisprudența analizată, constatăm că acestea reprezentau fie amenzi, fie sume ce trebuiau confiscate, fie cheltuieli judiciare.

În cazul amenzilor contravenționale potrivit art. 39 alin. (2) și (3) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 executarea acestora se face în condițiile prevăzute de dispozițiile legale privind executarea silită a creanțelor fiscale.

Legea nr. 275/2006 în art. 7 privind executarea pedepsei amenzii menționa că în cazul nerespectării termenului de achitare integrală sau parțială aceasta se face potrivit dispozițiilor privind executarea silită a creanțelor bugetare și cu procedura prevăzută de aceste dispoziții, executorii judecătorești având obligația de a comunica instanței de executare, la momentul achitării integrale a amenzii, executarea acesteia sau să înștiințeze cu privire la orice împrejurare care împiedică executarea⁹.

Totodată potrivit prevederilor art. 46 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 80/2013 sumele realizate din cheltuielile judiciare avansate de stat din bugetele aprobate Ministerului Justiției și Ministerului Public pentru desfășurarea proceselor penale, care sunt

⁸ Art. 149 alin. (1) și (4) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003

⁹ Această prevedere nu a fost preluată în cuprinsul Legii nr. 254/2013

suportate de părți sau de alți participanți la proces, în condițiile prevăzute de Codul de procedură penală precum și din amenzile judiciare se constituie venit la bugetul de stat și se virează într-un cont distinct de venituri al acestuia. (...) Executarea silită a hotărârii se va efectua prin organele de executare din subordinea Agenției Naționale de Administrare Fiscală în a căror rază teritorială își are domiciliul fiscal debitorul, potrivit legislației privind executarea silită a creanțelor fiscale.

Despre natura drepturilor bănești cuvenite persoanei condamnate ca urmare a muncii prestate și remunerate observăm că art.61 alin.1 din Legea nr.275/2006 prevede că veniturile realizate de persoanele condamnate la pedepse privative de libertate **nu constituie venituri salariale**, dispoziții preluate prin art. 86 alin. (1) din Legea nr. 254/2013. În sens contrar, potrivit Normelor metodologice¹⁰ date în aplicarea și completarea art. 55 din Legea nr. 571/2003, la pct. 68 lit. j) se precizează că veniturile obținute de condamnații care execută pedepse la locul de muncă **reprezintă venituri din salarii sau sunt considerate asimilate salariilor**, deoarece sunt sume încasate ca urmare a unei relații contractuale de muncă, sume primite în baza unor legi speciale, și de aceea, administrațiile financiare au procedat la executarea silită în temeiul prevederilor din Codul de procedură fiscală.

Revenind la dispozițiile Codului de procedură fiscală privind poprirea care în cazul veniturilor periodice se completează cu dispozițiile Codului de procedură civilă în cele ce urmează vom analiza compatibilitatea prevederilor art. 452 – 461 Cod procedură civilă vechi, în prezent art. 780 – 793 din Codul de procedură civilă, cu prevederile celor două legi privind executarea pedepselor privative de libertate dar și cele ale Codului de procedură fiscală.

Deoarece, așa cum am arătat în precedent, debitorul este ținut și obligat personal a răspunde cu bunurile sale, prezente și viitoare, vom analiza în ce măsură cota din suma de bani cuvenită persoanei condamnate pentru munca prestată este sau nu sesizabilă sau insesizabilă, total ori parțial.

Principiul insesizabilității este consacrat și detaliat de Codul de procedură civilă. Astfel, art. 452 alin. (1) și (2) lit. a) din Codul civil de la 1864, prevedea că:

¹⁰ Normele metodologice au fost adoptate prin Hotărârea Guvernului nr. 44/2003

„(1) Sunt supuse executării silite prin poprire sumele de bani, titluri de valoare sau alte bunuri mobile incorporale urmăribile datorate debitorului de o a treia persoană sau pe care aceasta i le va datora în viitor în temeiul unor raporturi juridice existente.

(2) Nu sunt supuse executării silite prin poprire:

a) sumele care sunt destinate unei afectățiuni speciale prevăzute de lege și asupra cărora debitorul este lipsit de dreptul de dispoziție¹¹”.

Cu privire la insesizabilitatea invocată de instanțele care au respins cererile de menținere a popririi reținem că: din analiza, în ansamblu, a prevederilor Legii nr. 275/2006 și respectiv, nr. 254/2013 rezultă care sunt drepturile și obligațiile persoanei condamnate dar și drepturile și obligațiile administrației penitenciarului¹². Cotele din sumele de bani cuvenite persoanei condamnate pentru munca prestată, alături de alte sume, în cazul în care sunt primite de persoana condamnată pot fi folosite pentru exercitarea dreptului la petiționare, a dreptului la corespondență, a dreptului la convorbiri telefonice, pentru efectuarea examenului medical, repararea pagubelor cauzate bunurilor puse la dispoziție de administrația penitenciarului, cumpărarea de bunuri, sprijinirea familiei¹³ sau alte asemenea scopuri, inclusiv îndeplinirea obligațiilor civile stabilite prin hotărâri de condamnare, dar și pentru plata transportului până la domiciliu la punerea în libertate.

Unele drepturi, dintre cele anterior menționate, sunt recunoscute de legiuitor în favoarea persoanei condamnate iar în cazul în care exercitarea acestora ar fi încălcată persoana condamnată poate face plângere la judecătorul delegat pentru executarea pedepselor¹⁴.

Având în vedere că obiectul popririi îl constituie o cotă din suma cuvenită persoanei condamnate pentru munca depusă putem analiza care sunt limitele popririi.

În literatura juridică de specialitate s-a subliniat că scopul normei, prevăzut de art. 728 Cod procedură civilă¹⁵, este acela de a

¹¹ În prezent a se vedea art. 780 alin. (1) și (5) lit. a) din Noul Cod de procedură civilă.

¹² A se vedea, în mod expres, dispozițiile art.49 alin.4 din Legea nr.275/2006 sau dispozițiile art.70 alin.4 din Legea nr.254/2013.

¹³ Sprijinirea familiei este o acțiune voluntară și nu o obligație a persoanei condamnate, așa cum rezultă din pct. 13 alin. (1) din Ordinul nr. 2055/C din 8 august 2007, emis de Ministerul Justiției, „Persoanele private de libertate au dreptul să opteze pentru reținerea sumelor aflate asupra lor pentru a fi folosite pentru cheltuieli proprii sau pentru expedierea acestora familiei ori altor persoane.”

¹⁴ În acest sens a se vedea art.38 din Legea nr.275/2006 sau, în prezent art.56 și următoarele din Legea nr.254/2013 care prevăd că plângerea se adresează judecătorului de supraveghere a privării de libertate.

¹⁵ Fost art.452 Cod procedură civilă de la 1864

preciza „limitele în care pot fi urmărite anumite categorii de venituri, potrivit specificului lor, precum și în considerarea asigurării unor norme de protecție socială a debitorului, care, deși dator, într-o societate democratică și evaluată nu poate fi anihilat până la limita subzistenței”¹⁶.

În cazul persoanei condamnate observăm că, în privința cotei din sumele de bani cuvenite lunar pentru munca prestată aceasta este destinată satisfacerii unor nevoi personale, respectării unor drepturi dar în art. 49 alin. (4) din Legea nr. 275/2006 respectiv art. 70 alin. (4) din Legea nr. 254/2013, sunt precizați și creditorii care au un drept de preferință: Administrația Penitenciarelor, membrii familiei care au nevoie de sprijin dar și creditorii ale căror creanțe au fost stabilite prin hotărârea de condamnare, creanțe în care pot fi incluse și creanțele fiscale cuvenite statului.

Remarcăm că prin aceste dispoziții legale legiuitorul a instituit, în respectarea dreptului de a primi, cumpăra și deține sume de bani și a celorlalte drepturi și obligații ale persoanei condamnate o insesizabilitate relativă și parțială, enumerarea scopurilor în care pot fi folosite sumele de bani fiind orientativă, exemplificativă, constituind anumite preferințe, fără a se putea reține însă că suntem în prezența unei insesizabilități absolute și totale, care fac ca această categorie de venituri să fie exceptată de la urmărire în mod obișnuit.

Legiuitorul folosește sintagma „cotele din sumele de bani cuvenite ... pot fi folosite”, de unde rezultă că destinația acestor sume este stabilită în primul rând în favoarea titularului acestora și numai în câteva cazuri prevăzute de legiuitor, în favoarea altor beneficiari.

Dacă până la intrarea în vigoare a Legii nr. 254/2013 parte din jurisprudență a apreciat că aceste sume de bani nu ar putea face obiectul menținerii popririi, în prezent având în vedere prevederile art. 70 alin. (4) lit. i) din Legea nr. 254/2013 referitoare la îndeplinirea obligațiilor civile stabilite prin hotărâri de condamnare, fără a face distincție între hotărâri penale sau civile sau între izvoarele obligațiilor civile, putem aprecia că sumele respective pot face obiectul popririi.

Această apreciere se impune, deoarece:

- potrivit prevederilor art. 149 din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind executarea silită a sumelor ce se cuvin debitorilor,

¹⁶ G. Răducan, Comentariu Noul Cod de procedură civilă Vol.II art.527 – 1133, Ed. Hamangiu, București, 2015, p.227 – 283.

sunt supuse executării și pot face obiectul popririi sumele urmăribile reprezentând venituri și disponibilități în lei și în valută;

- dispozițiile Codului de procedură civilă privind sumele de bani realizate ca angajat, supuse urmăririi, coroborate cu prevederile art. 169 din Legea nr. 53/2003¹⁷, nu sunt aplicabile, deoarece în cazul persoanei condamnate veniturile sunt realizate în baza unui contract de prestări servicii;

- persoana condamnată, în calitate de proprietară, are dreptul de dispoziție asupra acestor sume de bani, putând opta cu privire la modul de folosire;

- refuzul terțului poprit privind înființarea popririi se poate manifesta numai atunci când nu datorează vreo sumă de bani debitorului urmărit, adică nu a existat sau nu există un contract între administrația penitenciarului și condamnat, sumă reprezentând contravaloarea serviciilor prestate de persoana condamnată, sau atunci când invocă alte neregularități, cum ar fi împrejurarea că persoana a fost transferată în alt penitenciar, sau că nu corespund datele de stare civilă ale debitorului, etc.;

- refuzul menținerii popririi nu se poate face de magistratul instanței civile, deoarece, dacă poprirea ar afecta drepturile persoanelor condamnate prevăzute de art. 49 alin. (4) din Legea nr. 275/2006 sau art. 70 alin. (3) din Legea nr. 254/2013, această încălcare nu poate fi constatată decât de judecătorul delegat, devenit judecător de supraveghere a privării de libertate;

- cotele din sumele de bani cuvenite persoanelor condamnate pentru munca prestată nu sunt destinate asigurării protecției sociale „a debitorului care nu poate fi anihilat până la limita subzistenței”, ci sunt destinate exercitării unor drepturi care au o valoare importantă pentru persoanele aflate în astfel de situații.

¹⁷ Art. 169:

„(1) Nicio rețineră din salariu nu poate fi operată, în afara cazurilor și condițiilor prevăzute de lege.

(2) Reținerile cu titlu de daune cauzate angajatorului nu pot fi efectuate decât dacă datoria salariatului este scadentă, lichidă și exigibilă și a fost constatată ca atare printr-o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă.

(3) În cazul pluralității de creditori ai salariatului va fi respectată următoarea ordine:

a) obligațiile de întreținere, conform Codului familiei*);
b) contribuțiile și impozitele datorate către stat;
c) daunele cauzate proprietății publice prin fapte ilicite;
d) acoperirea altor datorii.

(4) Reținerile din salariu cumulate nu pot depăși în fiecare lună jumătate din salariul net¹⁸.

Față de cele expuse considerăm că în interpretarea și aplicarea prevederilor art. 62 alin. (1) lit. a) și alin. (2), din Legea nr. 275/2006, respectiv, prevederilor art. 87 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Legea nr. 254/2013, putem reține următoarele:

► în situația în care nu există alți creditori decât administrația financiară aceste cote pot face obiectul popririi;

► în situația concursului dintre creditori considerăm că administrațiile financiare au un drept de preferință de același rang cu cel al administrației penitenciarului sau al părții civile astfel încât distribuirea sumei se va face proporțional respectându-se drepturile de preferință ale creditorilor, cu precizarea că respectarea drepturilor persoanei condamnate, astfel cum sunt menționate în prevederile art. 49 alin. (4) din Legea nr. 275/2006, respectiv art. 70 alin. (3) din Legea nr. 254/2013 este prioritară înființării sau menținerii popririi, în sensul că excedentul bănesc poate fi urmărit.

A considera altfel înseamnă a extinde, nejustificat, aplicarea normei generale prevăzute de art. 452 alin. (1) și (2) lit. a) din Codul de procedură civilă vechi, respectiv, prevederile art. 780 alin. (1) și (5) lit. a) din Noul Cod de procedură civilă.

*

Pentru aceste motive, în temeiul dispozițiilor art. 517 din Codul de procedură civilă solicit admiterea recursului în interesului legii și pronunțarea unei decizii prin care să se asigure interpretarea și aplicarea unitară a legii.

